

**АПЕЛЯЦІЙНА ПАЛАТА
ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО
СУДУ**

**Узагальнення причин
скасування рішень
Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду
Верховним Судом
за перше півріччя 2023 року**

Київ – 2023

На виконання вимог Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та п. 2.10.2 Плану роботи Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду (далі – АП ВАКС) на 2023 рік відділом документообігу (канцелярія), судової статистики та узагальнення судової практики управління з організаційного забезпечення АП ВАКС підготовлено узагальнення причин скасування рішень Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду Верховним Судом у першому півріччі 2023 року. Узагальнення здійснено на підставі статистичного звіту АП ВАКС про розгляд судових справ за перше півріччя 2023 року, статистичного звіту АП ВАКС про розгляд судових справ в порядку кримінального судочинства за перше півріччя 2023 року та даних внесених до Єдиного державного реєстру судових рішень.

Метою узагальнення є дослідження особливостей зміни чи скасування рішень АП ВАКС касаційною інстанцією, усунення помилок, що містяться в судових рішеннях, забезпечення єдності судової практики, законності судових рішень, у яких суд апеляційної інстанції не усунув істотні порушення закону, допущені судом першої інстанції, або сам їх допустив, а також забезпечення однакового застосування закону.

Відповідно до ст. 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Завданням Верховного Суду є не лише формування єдиної судової практики застосування законодавства, а й забезпечення єдності національного права та однакового застосування законів усіма судами.

Для забезпечення єдності судової практики у визначених Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК) випадках кримінальне провадження у касаційному порядку розглядається судовою палатою Касаційного кримінального суду (палатою), об'єднаною палатою Касаційного кримінального суду (об'єднаною палатою) або Великою Палатою Верховного Суду (Великою Палатою).

У рішенні у справі «Тудор проти Румунії» Європейський суд з прав людини вказав, що роль найвищої судової інстанції кожної держави полягає в тому, щоб вирішувати суперечності у судовій практиці. Європейський суд з прав людини дає чітку відповідь: забезпечення єдності судової практики — завдання найвищої судової установи кожної держави.

Главою 32 КПК передбачені особливості провадження в суді касаційної інстанції.

Провадження у суді касаційної інстанції є стадією кримінального процесу, у якій перевіряється правильність застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм матеріального та процесуального права та правова оцінка обставин справи.

У ст. 424 КПК законодавець визначає перелік судових рішень, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку.

У касаційному порядку можуть бути оскаржені вироки та ухвали про застосування або відмову у застосуванні примусових заходів медичного чи виховного характеру суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також судові рішення суду апеляційної інстанції, постановлені щодо зазначених судових рішень суду першої інстанції.

Ухвали суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також ухвали суду апеляційної інстанції можуть бути оскаржені в касаційному порядку, якщо вони перешкоджають подальшому кримінальному провадженню, крім випадків, передбачених цим Кодексом. Заперечення проти інших ухвал можуть бути включені до касаційної скарги на судові рішення, ухвалені за наслідками апеляційного провадження.

Ухвала слідчого судді після її перегляду в апеляційному порядку, а також ухвала суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги на таку ухвалу оскарженню в касаційному порядку не підлягають.

Ст. 425 КПК законодавцем визначено перелік осіб, які мають право на касаційне оскарження.

Суд касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги має право:

- 1) залишити судові рішення без зміни, а касаційну скаргу – без задоволення;
- 2) скасувати судові рішення і призначити новий розгляд у суді першої чи апеляційної інстанції;
- 3) скасувати судові рішення і закрити кримінальне провадження;
- 4) змінити судові рішення.

Підставами для скасування або зміни судових рішень при розгляді справи в суді касаційної інстанції є:

- 1) істотне порушення вимог кримінального процесуального закону;
- 2) неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність;
- 3) невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого.

У період роботи АП ВАКС за перше півріччя 2023 року в провадженні перебувало **617** справ та матеріалів, а саме: **56** справ за апеляційними скаргами на вироки суду першої інстанції, **43** справи за апеляційними скаргами на ухвали суду першої інстанції, **480** справ за апеляційними скаргами на ухвали слідчих суддів, **1** справа за заявою про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, **18** справ за клопотанням/поданням про направлення кримінального провадження із одного суду до іншого в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції, **5** справ за заявами про виправлення описок і очевидних арифметичних помилок в судовому рішенні/роз'ясненні судового рішення, **4** справи за апеляційними скаргами на рішення суду першої інстанції про визнання необґрунтованими активів та стягнення в дохід держави та **10** справ за апеляційними скаргами на рішення суду першої інстанції про застосування санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції».

Згідно зі статистичними даними упродовж першого півріччя 2023 року суддями АП ВАКС розглянуто **533** справи за апеляційними скаргами та матеріалів, а саме:

- **17** справ за апеляційними скаргами на вироки суду першої інстанції, з яких: **7** – залишено без змін, **4** – змінено, **5** – скасовано, у **1** справі апеляційну скаргу повернуто особі, яка її подала;
- **41** справа за апеляційними скаргами на ухвали суду першої інстанції, з яких: **11** – залишено без змін, **7** – скасовано, у **21** справі відмовлено у відкритті апеляційного провадження, у **2** справах апеляційні скарги повернуто особам, які їх подали;
- **439** справ за апеляційними скаргами на ухвали слідчих суддів, з яких: **289** – залишено без змін, **74** скасовано, у **38** справах відмовлено у відкритті апеляційного провадження, у **30** справах апеляційні скарги повернуто особам, які їх подали, у **8** справах закрито апеляційне провадження в зв'язку з відмовою осіб від апеляційних скарг;
- **1** справа за клопотанням про перегляд рішення за нововиявленими обставинами, **1** – яку повернуто у зв'язку з неможливістю застосувати щодо поданої заяви про перегляд ухвали АП ВАКС такий інститут згідно з вимогами КПК України;
- **18** справ за клопотанням/поданням про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції, з яких: **11** – відмовлено у задоволенні, **4** – закрито провадження, **2** – відмовлено у відкритті, **1** – повернуто;

- **5** справ за заявами про виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні, роз'яснення судового рішення, з яких: **3** – задоволено, **1** – повернуто, **1** – залишено без задоволення;
- **2** справи за апеляційними скаргами на рішення суду першої інстанції про визнання необґрунтованими активів та стягнення в дохід держави, **2** рішення суду першої інстанції залишено без змін;
- **10** справ за апеляційними скаргами на рішення суду першої інстанції про застосування санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції», з яких: **3** – залишено без змін, **6** – скасовано, у **1** справі відмовлено у відкритті апеляційного провадження.

Станом на 01.07.2023 в провадженні суддів АП ВАКС перебуває **84** справи за апеляційними скаргами та матеріалів, з них: **39** справ за апеляційними скаргами на вироки суду першої інстанції, **2** справи за апеляційними скаргами на ухвали суду першої інстанції, **41** справа за апеляційними скаргами на ухвали слідчих суддів та **2** справи за апеляційними скаргами на рішення суду першої інстанції про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

Упродовж періоду із 01.01.2023 до 30.06.2023 касаційною інстанцією розглянуто **76** касаційних скарг на рішення АП ВАКС, з них: на ухвали суду, ухвалені у рамках досудового розслідування – **38**, на рішення суду (вироки, ухвали, постанови), ухвалені в рамках судового провадження – **38**.

Підстави відмови у відкритті касаційного провадження касаційною інстанцією за касаційними скаргами на рішення (вироки, ухвали, постанови) АП ВАКС

Відповідно до ч. 2 ст. 428 КПК, суд касаційної інстанції постановляє ухвалу про відмову у відкритті касаційного провадження, якщо:

- 1) касаційна скарга подана на судові рішення, яке не підлягає оскарженню в касаційному порядку;
- 2) з касаційної скарги, наданих до неї судових рішень та інших документів вбачається, що підстав для задоволення скарги немає.

За результатами розгляду касаційних скарг на рішення (вироки, ухвали, постанови) ухвалені суддями АП ВАКС, суддями касаційної інстанції відмовлено у відкритті касаційного провадження за **64** касаційними скаргами, з них:

за **30** касаційними скаргами відмовлено у відкритті касаційного провадження у зв'язку з тим, що з касаційної скарги, наданих до неї судових рішень та інших документів вбачається, що підстав для задоволення скарги немає (справа № 502/1960/17 – **2** касаційні скарги, № 991/703/19, № 991/4509/22, № 991/2030/22, № 991/7404/21, № 369/3820/17 - **4** касаційні скарги, № 991/667/23, № 991/8202/20, № 991/6004/21, № 991/3620/21, № 991/2030/22, № 991/4509/22, № 991/5/23, № 991/508/23, № 991/178/23, № 991/669/22, № 991/1287/23, № 991/113/23, № 991/5643/22, № 991/3071/22, № 991/1741/23, № 991/3703/22, № 991/4622/22, № 991/4108/22, № 991/3071/22, № 991/189/23);

за **32** касаційними скаргами відмовлено у відкритті касаційного провадження у зв'язку з тим, що касаційні скарги подано на рішення, які не підлягають оскарженню в касаційному порядку (справа № 991/8783/21, № 991/9725/20, № 991/6004/21 – **2** касаційні скарги, № 991/196/20 – **2** касаційні скарги, № 991/6668/22, № 991/431/23, № 991/4285/22, № 991/1200/23, № 991/112/23, № 991/111/23, № 991/2288/23, № 991/3231/23, № 991/5499/22, № 991/2432/23, № 991/3344/23, 991/4169/23 – **2** касаційні скарги, № 991/196/20 – **2** касаційні скарги, № 991/3716/22, № 991/5481/22, № 991/3959/22, № 991/5294/22, № 991/6450/22, № 991/6076/22, № 991/6450/22, № 991/3849/21, № 991/1941/23, № 991/5572/22, № 991/6606/22);

за 2 касаційними скаргами відмовлено у відкритті касаційного провадження оскільки доводи касаційної скарги виходять за межі предмету розгляду у касаційному порядку, а тому не підлягають оцінці касаційним судом (справа № 991/1537/22, № 991/6136/22).

Підстави повернення касаційною інстанцією касаційних скарг особам, які їх подали, на рішення (вироки, ухвали, постанови) АП ВАКС

Відповідно до ч. 3 ст. 429 КПК касаційна скарга повертається, якщо:

- 1) особа не усунула недоліки касаційної скарги, яку залишено без руху, в установлений строк;
- 2) її подала особа, яка не має права подавати касаційну скаргу;
- 3) вона подана після закінчення строку касаційного оскарження і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або суд касаційної інстанції за заявою такої особи не знайшов підстав для його поновлення.

За результатами розгляду касаційних скарг на рішення (вироки, ухвали, постанови) ухвалені суддями АП ВАКС, суддями касаційної інстанції повернуто 2 касаційні скарги особам, які їх подали, оскільки особи не усунули недоліки касаційної скарги, яку залишено без руху, в установлений строк (справа № 991/10566/20, № 369/3820/17).

Підстави закриття касаційною інстанцією провадження за касаційними скаргами на рішення (вироки, ухвали, постанови) АП ВАКС

Відповідно до положень ст. ст. 403, 432 КПК особа, яка подала касаційну скаргу, має право відмовитися від неї до закінчення касаційного розгляду. У такому випадку, якщо немає заперечень інших осіб, суд касаційної інстанції своєю ухвалою закриває касаційне провадження:

- особа подала заяву про відмову від поданої касаційної скарги через розбіжності з засудженим щодо позиції захисту в суді касаційної інстанції (справа № 760/26347/18).

Підстави скасування касаційною інстанцією рішення (вироки, ухвали, постанови) АП ВАКС

Відповідно до положень ч. 1 ст. 438 КПК підставами для скасування або зміни судових рішень при розгляді справи в суді касаційної інстанції є:

- 1) істотне порушення вимог кримінального процесуального закону;
- 2) неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність;
- 3) невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого.

За результатами розгляду касаційних скарг на рішення (вироки, ухвали, постанови), касаційною інстанцією скасовано 2 ухвали суддів АП ВАКС із призначення нового розгляду у суді апеляційної інстанції, з них:

- істотне порушення вимог кримінального процесуального закону (справа № 303/1425/18, постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 30 березня 2023 року, <https://reestr.court.gov.ua/Review/109995505>)

Відповідно до вироку суду Особу_1 визнано винуватим у пособництві в одержанні службовою особою, яка займає відповідальне становище, неправомірної вигоди для себе за вчинення в інтересах того, хто надає неправомірну вигоду, дій з використанням службового становища, тобто у вчиненні злочину, передбаченого ч. 5 ст. 27, ч. 3 ст. 368 КК України. Вироком Вищого антикорупційного суду

від 21 вересня 2021 року Особу_1 засуджено за ч. 5 ст. 27, ч. 3 ст. 368 КК України до покарання у виді позбавлення волі на строк 6 років з конфіскацією майна, яке є власністю засудженого.

Особу_2 визнано винуватим в одержанні неправомірної вигоди для себе службовою особою, яка займає відповідальне становище, за вчинення в інтересах того, хто надає неправомірну вигоду, дій з використанням службового становища, тобто у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України. Вироком Вищого антикорупційного суду від 21 вересня 2021 року Особу_2 засуджено за ч. 3 ст. 368 КК України до покарання у виді позбавлення волі на строк 7 років з позбавленням права обіймати посади, зазначені у п.п. «г» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», на строк 3 роки, з конфіскацією всього майна, яке є власністю засудженого.

Ухвалою АП ВАКС від 08 серпня 2022 року вирок Вищого антикорупційного суду від 21 вересня 2021 року скасовано, а кримінальне провадження щодо Особи_1 за обвинуваченням у вчиненні злочину, передбаченого ч. 5 ст. 27, ч. 3 ст. 368 КК України, Особи_2 за обвинуваченням у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України, закрито на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України у зв'язку із закінченням строку досудового розслідування, визначеного ст. 219 КПК України, після повідомлення про підозру.

Водночас, відповідно до ч. 3 ст. 375 КПК України, у зв'язку з незгодною із наведеними у рішенні колегії суддів АП ВАКС висновками щодо скасування вироку та закриття кримінального провадження, головуючий суддя виклав окрему думку у цій справі. На його думку, при ухваленні рішення більшість членів колегії обрала помилкову позицію стосовно необхідності закриття кримінального провадження, недопустимості частини доказів, визнання незаконною ухвали про дозвіл на обшук у приміщеннях суду, неправильності кваліфікації дій ОСОБА_1. За наслідками апеляційного перегляду необхідно було ухвалити рішення про залишення апеляційних скарг сторони захисту без задоволення, а вироку Вищого антикорупційного суду від 21.09.2021 - без змін.

Як вбачається зі змісту ухвали апеляційного суду, частково задовольняючи апеляційні скарги сторони захисту, апеляційний суд зауважив, що керівник САП з моменту встановлення причетності до вчинення кримінального правопорушення судді Особа_2, та не пізніше 11 вересня 2017 року, коли остаточно стало відомо про затримання судді Особа_2, враховуючи чинну на той час редакцію ст. 216 КПК України, зобов'язаний був визначити підслідність досудового розслідування цього кримінального провадження за НАБУ. Однак, утримавшись від виконання вказаного обов'язку, прокурор фактично доручив продовження здійснення досудового розслідування у цьому провадженні слідчим прокуратури Закарпатської області.

Апеляційний суд констатував, що у цьому випадку має місце недотримання належної правової процедури, як складового елементу принципу верховенства права, та порушення вимог ст. ст. 214, 216 КПК України, наслідком чого є визнання доказів, одержаних в ході досудового розслідування, недопустимими на підставі п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК України як таких, що зібрані (отримані) неуповноваженими особами (органом).

З такими висновками суду апеляційної інстанції колегія суддів не погоджується з огляду на наступне.

Ч. 2 ст. 218 КПК у редакції, яка діяла у період з 03 липня 2017 року (внесення відомостей до ЄРДР) по 30 листопада 2017 року (визначення підслідності за НАБУ), не містила посилання на час, у межах якого прокурор мав визначити підслідність за іншим органом досудового розслідування. Встановлення часового терміну, протягом якого прокурор повинен визначити підслідність, було закріплено лише на підставі Закону України №1888-IX від 17 листопада 2021 року «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо запровадження діяльності Бюро економічної безпеки України та пов'язаного з цим удосконалення роботи деяких державних правоохоронних органів», який набрав чинності 25 листопада 2021 року.

А тому вимоги кримінального процесуального закону на час проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо ОСОБА_7 та ОСОБА_8 не передбачали граничні строки виконання прокурором обов'язку визначення підслідності у випадку, коли досудове розслідування здійснюється органом, якому воно не підслідне.

Керівником САП не приймалося рішення чи доручення про продовження здійснення досудового розслідування у зазначеному кримінальному провадженні слідчими прокуратури, а тому є неправильними висновки апеляційного суду про те, що керівник САП був зобов'язаний протягом 24 годин (не пізніше 20 липня 2017 року) визначити підслідність досудового розслідування кримінального провадження за НАБУ, та утримався від виконання цього обов'язку, фактично доручивши продовжити розслідування слідчим прокуратури Закарпатської області, оскільки чинні положення кримінального процесуального закону не визначали строки, упродовж якого прокурор зобов'язаний був прийняти рішення щодо визначення підслідності кримінального провадження.

А тому не можна стверджувати, що за відсутності постанови керівника САП про визначення підслідності кримінального провадження за НАБУ, проведення досудового розслідування кримінального провадження слідчим з часу встановлення можливої причетності судді до вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, а також продовження строку досудового розслідування за його клопотанням заступником прокурора Закарпатської області, проведено без відповідних повноважень.

Передчасними також є посилання апеляційного суду про недотримання належної правової процедури, наслідком чого є визнання доказів, одержаних в ході досудового розслідування недопустимими на підставі п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК України як таких, що зібрані (отримані) неуповноваженими особами (органом).

Скасовуючи вирок місцевого суду та закриваючи кримінальне провадження, апеляційний суд дійшов висновку, що, окрім іншого, проведення досудового розслідування у цьому кримінальному провадженні відбулося без дотримання належної правової процедури, а тому здійснення досудового розслідування слідчим управлінням прокуратури Закарпатської області не відповідало вимогам закону, що вказує про недопустимість здобутих доказів у справі.

Разом з тим, апеляційний суд не звернув уваги, що письмові докази, на які посилався суд першої інстанції під час постановлення вироку, були зібрані до моменту передачі керівником САП кримінального провадження до НАБУ.

З огляду на положення ст. ст. 370, 412, 419 КПК України у їх взаємозв'язку апеляційний суд під час апеляційного розгляду має надати належну оцінку істотності встановлених порушень процесуального закону з наведенням конкретних мотивів та обґрунтування прийнятого рішення.

Згідно з ч. 1 ст. 87 КПК України недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, одержаній унаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

Розглядаючи кримінальне провадження, суд зобов'язаний врахувати допущені порушення закону, які мали місце під час збирання доказів, однак такі порушення не можуть бути безальтернативною підставою для того, щоб суд залишив такі докази без оцінки, відкинувши їх як недопустимі, не з'ясувавши питання про можливий вплив відповідних процесуальних порушень і на достовірність отриманих відомостей.

В оскаржуваній ухвалі суду апеляційної інстанції відсутній аналіз того, чи призвели зазначені обставини, на які посилається апеляційний суд, до таких істотних порушень вимог процесуального закону, що вплинули на ті чи інші конвенційні або конституційні права, а також не встановлено наскільки такі процедурні недоліки порушили фундаментальні права учасників судового провадження

або ж обмежили в можливостях їх ефективного використання. Крім того, судом апеляційної інстанції у своїй ухвалі не здійснено й аналізу того, яким чином порушено правила підслідності.

Також, неправильними колегія суддів вважає висновки суду апеляційної інстанції про те, що обвинувальний акт направлений до суду після закінчення строку досудового розслідування, визначеного ст. 219 КПК України, після повідомлення про підозру.

Так, зі змісту оскаржуваної ухвали апеляційного суду вбачається, що закриваючи кримінальне провадження стосовно осіб, суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що направлення обвинувального акта прокурором відбулось поза межами строків досудового розслідування унеможливило розгляд кримінального провадження по суті та тягне за собою закриття кримінального провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Відповідно п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України кримінальне провадження закривається в разі, якщо після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений ст. 219 цього Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи.

Зазначена процесуальна норма була внесена до кримінального процесуального кодексу на підставі Закону України № 2147-VIII від 03 жовтня 2017 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» (далі – Закон № 2147-VIII від 03 жовтня 2017 року), та введена в дію 15 березня 2018 року.

При цьому, відповідно до примітки (застереження) вказані зміни не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, щодо яких відомості про кримінальне правопорушення внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін (п. 4 § 2 Прикінцевих положень Закону № 2147-VIII від 03 жовтня 2017 року).

Відповідно до вимог ч. 1 ст. 5 КПК України процесуальна дія проводиться, а процесуальне рішення приймається згідно з положеннями цього Кодексу, чинними на момент початку виконання такої дії або прийняття такого рішення.

У даному кримінальному провадженні відсутні підстави для застосування положень п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України, оскільки вони введені в дію після внесення відомостей про кримінальне правопорушення щодо осіб до ЄРДР, та не мають зворотної дії у часі.

А тому апеляційний суд, скасовуючи вирок місцевого суду та закриваючи кримінальне провадження, допустив істотне порушення вимог кримінального процесуального закону:

- істотне порушення вимог кримінального процесуального закону (справа № 757/11969/18-к, постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 13 червня 2023 року, <https://reestr.court.gov.ua/Review/111614223>)

Згідно з обвинувальним актом ОСОБА_6, ОСОБА_7 і ОСОБА_8 обвинувачувались за ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 364 КК України, а саме у зловживанні службовим становищем, вчиненому за попередньою змовою групою осіб, яке спричинило тяжкі наслідки охоронюваним законом правам, свободам та інтересам держави в особі Державної адміністрації залізничного транспорту України (далі - Укрзалізниця), за таких обставин.

Вироком Вищого антикорупційного суду від 18 лютого 2022 року ОСОБА_6, ОСОБА_7 та ОСОБА_8 визнано кожного невинуватим у пред'явленому їм обвинуваченні за ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 364 КК та виправдано.

На вирок суду першої інстанції прокурор подав апеляційну скаргу, в якій вказував на невідповідність висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам

кримінального провадження, істотне порушення вимог кримінального процесуального закону та неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність. Просив скасувати вирок суду першої інстанції щодо ОСОБА_6 , ОСОБА_7 і ОСОБА_8 , ухвалити новий вирок, яким визнати їх винуватими у пред`явленому обвинуваченні.

Прокурор вказував про необґрунтованість і невмотивованість виправдувального вироку. Зокрема, він зазначав про помилковість позиції суду першої інстанції щодо правильності та економічної обґрунтованості прийнятого Тарифною Комісією рішення 26 лютого 2014 року. На думку прокурора, Тарифна Комісія не була уповноважена встановлювати пільгові тарифи під гарантовані обсяги перевезень шляхом зміни існуючих умов перевезень транзитних вантажів і не була наділена дискрецією щодо визначення обсягів перевезення.

Ухвалою АП ВАКС від 18 листопада 2022 року вирок суду першої інстанції щодо ОСОБА_6 , ОСОБА_7 і ОСОБА_8 залишено без змін.

Переглядаючи вирок суду першої інстанції щодо ОСОБА_6 , ОСОБА_7 і ОСОБА_8 в апеляційному порядку, апеляційний суд, хоча й дослідив повторно письмові докази, про які просив прокурор, але повною мірою не перевіряв доводи апеляційної скарги, об`єктивно не з`ясував обставини кримінального провадження, при цьому в ухвалі не навів докладних мотивів для їх спростування та підстав, з яких апеляційну скаргу визнав необґрунтованою.

Прокурор вважав помилковим висновок суду першої інстанції про те, що Тарифна Комісія була уповноважена встановлювати пільгові тарифи під нові гарантовані обсяги перевезень, які вже були виконані, тобто була наділена дискрецією щодо визначення обсягів перевезень.

При цьому в апеляційній скарзі прокурор вказував, що відповідно до Порядку № 589 гарантованість обсягу перевезень є одним з основних чотирьох критеріїв встановлення пільгових тарифів Укрзалізницею. У п. 2.5 Порядку встановлення пільгових тарифів на перевезення транзитних вантажів визначено, що порядок та правила встановлення пільгових тарифів під гарантовані обсяги перевезень по суті мають дві стадії – встановлення пільгових тарифів (перша) і підбивання підсумків виконання експедиторами гарантованих обсягів перевезень (друга).

Поряд з тим, як звертав увагу прокурор, до Тарифної політики на 2013 фрахтовий рік неодноразово протягом 2013 року вносилися відповідні зміни в частині встановлення пільгових коефіцієнтів та ставок, зміни гарантованого обсягу перевезень, порядку підбиття підсумків з щомісячного на річний. Також на обґрунтування цих доводів прокурор посилався на нормативно-правові акти, в тому числі положення п. 2.5 Порядку встановлення пільгових тарифів на перевезення транзитних вантажів.

Проте вказані доводи апеляційної скарги прокурора про помилковість позиції суду першої інстанції щодо дискреційних повноважень Тарифної Комісії на неперерахування провізної плати з пільгових ставок на базові, незважаючи на невиконання гарантованих обсягів вантажоперевезень, апеляційний суд не проаналізував, не надав жодної оцінки зазначеним обставинам, вичерпних відповідей в ухвалі не навів.

Суд апеляційної інстанції повною мірою не перевіряв доводи апеляційної скарги прокурора і не надав на них вичерпних відповідей, не провів всебічного та повного аналізу обставин кримінального провадження, не дав належної оцінки за критеріями ст. 94 КПК як кожному доказу, так і сукупності доказів – з точки зору достатності та взаємозв`язку для прийняття відповідного процесуального рішення.

Залишення без змін рішень Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду касаційною інстанцією

Упродовж періоду із 01.01.2023 до 30.06.2023 касаційною інстанцією залишено без змін 5 рішень АП ВАКС, ухвалених в рамках судового провадження (справа № 707/146/17, № 757/0763/16-к, № 991/9129/20, № № 760/26347/18, № 752/20991/18) та 2 рішення АП ВАКС, ухвалених у рамках досудового розслідування (справа № 991/95/22, № 991/5644/22).

Перевірка законності й обґрунтованості рішень суду першої та апеляційної інстанції є найважливішою формою діяльності касаційних інстанцій, яка дозволяє швидко виправляти допущені судами та органами розслідування помилки. Суди касаційної інстанції в основному забезпечують виконання вимог закону і правильно орієнтують суди на неухильне додержання вимог закону при розгляді справ.

Аналіз даних, отриманих в результаті підготовки узагальнення причин скасування рішень АП ВАКС Верховним Судом за перше півріччя 2023 року дає підстави для висновку про те, що в основному судді АП ВАКС додержуються кримінального процесуального законодавства, яке регламентує судовий розгляд. При цьому, є поодинокі випадки коли судді Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду під час розгляду справ ще допускають порушення вимог кримінального та кримінального процесуального законодавства, що призводить до постановлення рішень, які скасовуються касаційною інстанцією.

Додатки: на 3 арк. в 1 прим.

Начальник управління з організаційного забезпечення Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду

Надія ОРЛОВА

Начальник відділу документообігу (канцелярія), судової статистики та узагальнення судової практики управління з організаційного забезпечення Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду

Ольга БАГНЮК

ДОДАТОК № 1

Результати розгляду касаційних скарг на ухвали АП ВАКС, постановлені у рамках досудового розслідування (11-сс)

№ з/п	Головуючий суддя	Залишено без змін	Касаційну скаргу повернуто	Закрито касаційне провадження	Відмовлено у відкритті касаційного провадження
1	Боднар С.Б.	0	0	0	5
2	Глотов М.С.	1	0	0	6
3	Калугіна І.О.	0	0	0	4
4	Михайленко Д.Г.	0	0	0	3
5	Никифоров А.С.	0	0	0	5
6	Павлишин О.Ф.	0	0	0	2
7	Панаїд І.В.	0	0	0	2
8	Панкулич В.І.	0	0	0	3
9	Семенников О.Ю.	0	0	0	2
10	Чорна В.В.	1	0	0	2
11	Чорненька Д.С.	0	0	0	2

ДОДАТОК № 2

Результати розгляду касаційних скарг на ухвали АП ВАКС, постановлені у рамках судового провадження (11-кп, 11-п, 22-а)

№ з/п	Головуючий суддя	Залишено без змін	Скасовано	Відмовлено у відкритті касаційного провадження	Касаційну скаргу повернуто	Закрито касаційне провадження
1	Боднар С.Б.	1	0	1	0	0
2	Глотов М.С.	0	1	6	0	0
3	Калугіна І.О.	1	0	3	1	0
4	Михайленко Д.Г.	0	1	2	0	0
5	Никифоров А.С.	1	0	2	0	0
6	Павлишин О.Ф.	0	0	2	0	0
7	Панаїд І.В.	0	0	2	0	0
8	Панкулич В.І.	1	0	4	0	1
9	Семенников О.Ю.	0	0	2	0	0
10	Чорна В.В.	1	0	0	0	0
11	Чорненька Д.С.	0	0	4	1	0

ДОДАТОК № 3

№	Склад колегії суддів АП ВАКС	Номер справи/ провадження	Дата вироку/ ухвали АП ВАКС	Дата вироку/ /постанови/ ухвали ВС	Змінено/ скасован о/ без змін	Підстави скасування судового рішення			
						Порушення норм матеріального права	Порушення норм процесуального права	Порушення норм матеріального і процесуального права	Не пов'язані з порушенням норм матеріального і процесуального права
1	Глотов М.С. – головуючий, судді - Калугіна І.О., Чорненька Д.С.	991/5644/22 11-сс/991/472/22	19.12.2022	27.06.2023	залишено без змін	-	-	-	-
2	Чорна В.В. – головуючий, судді - Павлишин О.Ф., Никифоров А.С.	991/959/22 11-сс/991/177/22	10.06.2022	26.01.2023	залишено без змін	-	-	-	-
3	Никифоров А.С. (одноособово)	752/20991/18 11-кп/991/49/22	10.06.2022	02.02.2023	залишено без змін	-	-	-	-
4	Панкулич В.І. головуючий, судді - Боднар С.Б., Панаїд І.В.	760/26347/18 11-кп/991/35/22	11.07.2022	15.06.2023	залишено без змін	-	-	-	-
5	Чорна В.В. – головуючий, судді - Павлишин О.Ф., Никифоров А.С.	991/9129/20 11-кп/991/19/22	06.06.2022	28.03.2023	залишено без змін	-	-	-	-
6	Калугіна І.О. – головуючий, судді - Семенников О.Ю., Михайленко Д.Г.	757/60763/16-к 11-кп/991/16/22	19.0.2022	11.05.2023	залишено без змін	-	-	-	-
7	Боднар С.Б. – головуючий, судді - Панкулич В.І., Панаїд І.В.	707/146/17 11-кп/991/11/22	07.0.2022	16.03.2023	залишено без змін	-	-	-	-

8	Готов М.С. – головуючий, судді – Калугіна І.О., Чорненька Д.С. (окрема думка Глотова М.С.)	303/1425/18 11-кп/991/15/22	08.08.2022	30.03.2023	скасовано	-	+	-	-
9	Михайленко Д.Г. – головуючий, судді – Калугіна І.О., Семенников О.Ю.	757/11969/18-к 11-кп/991/38/22	18.11.2022	13.06.2023	скасовано	-	+	-	-